

УДК 81'37

П. Л. Салайёў,

кандыдат філалагічных навук, начальнік медыяцэнтра БДУ

АД'ЕКТЫЎНЫЯ КАМПАРАТЫВЫ ЯК СРОДАК СЕМАНТЫЧНАЙ ГРАДАЦЫІ ПРЫКМЕТЫ

Ад'ектыўныя кампаратывы (АК) – параўнальныя канструкцыі са структурай *Adj + сomp. conj. + N* (прыгожы як кветка) – ужо даўно з'яўляюцца прадметам шматлікіх айчынных і замежных лінгвістычных даследаванняў. Яны разглядаюцца і ў межах фразеалогіі ў якасці ўстойлівых і ўзнаўляльных адзінак мовы [1], у якасці асаблівай сінтаксічнай адзінкі [2], у межах супастаўляльнага мовазнаўства, што дазваляе вызначыць іх адметныя нацыянальна-культурныя рысы, лінгвакультурныя і этнапсіхалінгвістычныя асаблівасці [3]. Пры гэтым шэраг пытанняў, звязаных са спецыфікай выкарыстання АК у маўленні і асаблівасцямі іх семантыкі, патрабуюць больш глыбокага разгляду.

Як і любое параўнанне, АК перш за ўсё выконвае гнасеалагічную функцыю: з пункту гледжання ведаў пра аб'ект прыпадабненне паводле якой-небудзь прыкметы можна супаставіць з адпаведнасцю пэўнаму эталону ці ненавуковым апісаннем. Так, апісаць чалавека, чый рост значна перавышае сярэдні паказчык, можна наступным чынам:

а) *высокі, метры са два* (суаднясенне з агульнапрынятым эталонам вымярэння);

б) *высокі, на дзве галавы вышэйшы за мяне* (ненавуковае параметрычнае апісанне);

в) *высокі як небаскроб* (кампаратыўная канструкцыя, прыпадабненне да іншага аб'екта).

У апошнім выпадку, аднак, размова ідзе не пра ўсталяванне дакладнай адпаведнасці, паколькі рост чалавека ні ў якім выпадку не суадносіны з вышынёй небаскроба. Прыцягненне аб'екта, несуднаснага з чалавекам паводле дадзенага параметра, сведчыць пра нестандартнае праяўленне прыкметы 'высокі' і надае словазлучэнню значэнне 'празмерна высокі, нашмат больш высокі, чым стандартнае для дадзенага соцыуму ўяўленне пра высокага чалавека', якое нельга вывесці са значэнняў элементаў, што складаюць кампаратыўную канструкцыю. У сваю чаргу, неадпаведнасць аб'екта наяўным стандартам, якая замацавана на моўным узроўні, фарміруе экспрэсіўнасць слоў і словазлучэнняў [4, с. 12].

Разгледжаны прыклад у поўнай меры сведчыць як пра фразеалагічны характар значэння АК, так і пра дваістасць іх маўленчай функцыі: называць прыкмету, што аб'ектыўна ўласціва

прадмету, і адначасова падкрэсліваць спецыфіку ўспрыняцця гэтай прыкметы тым, хто гаворыць. Пры гэтым прыкмета, актуалізаваная пры дапамозе АК, успрымаецца як больш інтэнсіўная ў параўнанні з прыкметай, названай пры дапамозе адзінкавага прыметніка (пар. *худы – худы як запалка*).

Асноўныя разыходжанні паміж меркаваннямі даследчыкаў тычацца пытанняў наяўнасці / адсутнасці семантычнай тоеснасці паміж ад'ектыўнымі кампаратывамі і словазлучэннямі тыпу *вельмі + Adj*. Так, спрачаючыся з І. Мельчуком і А. Жалкоўскім [5], Г. Вяжбіцка заўважае, што *худы як шчэпка* – «гэта нешта якасна адрознае ад банальнага *вельмі худы*», і прапаноўвае наступнае ўніверсальнае семантычнае тлумачэнне АК: 'Х худы; нішто не магло б быць больш худым, сапраўды, гэта магла б быць толькі шчэпка' [6, с. 140].

Прапанаваная інтэрпрэтацыя відавочна падкрэслівае суперлатывы характар АК як моўнай адзінкі, якая выказвае гранічна высокую ступень праявы прыкметы 'худы'. Аднак, як было паказана вышэй, эфект моўнай інтэнсіфікацыі прыкметы ў АК мае прынцыпова іншую прыроду і ствараецца дзякуючы экспрэсіўнасці кампаратыўнай канструкцыі, якая, у сваю чаргу, фарміруецца за кошт неадпаведнасці кампаранта (аб'екта, які параўноўваецца) пэўнаму стандарту, норме, і значыць, ва ўніверсальным семантычным тлумачэнні АК акцэнт павінен быць зроблены на анамальнай, нестандартнай для дадзенай культурна-моўнай супольнасці праяве прыкметы. Сэнсавая інтэрпрэтацыя АК у такім выпадку можа выглядаць наступным чынам: 'Х худы; худзізна Х стварае такое самае ўражанне, каб нібы гэта быў Y'. Такое тлумачэнне ў поўнай меры адлюстроўвае дваістую маўленчую функцыю АК: выражэнне ведаў аб якасці / уласцівасці X і адначасова суб'ектыўнае ўспрыманне прамоўцам дадзенай якасці / уласцівасці.

З пазначанай праблемай сэнсавай інтэрпрэтацыі АК і іх функцыянаваннем у маўленні цесна звязана пытанне пра парадыгматычныя адносіны параўнальных канструкцый з агульнай прыкметай-асновай, такіх як, напрыклад, *высокі як вежа, высокі як слуп, высокі як баскетбаліст*. У выпадку прызнання семантычнай тоеснасці паміж ад'ектыўнымі кампара-

тивами і синтаксичними канструкцыямі *вельмі* + *Adj* такія АК таксама патрэбна было б лічыць семантычна тоеснымі адзін аднаму, а адносіны паміж імі кваліфікаваць як адносіны абсалютнай сінаніміі. Такое меркаванне ў свой час выказвалася Ю. С. Сцяпанавым: «Устойлівыя параўнанні маюць значэнне толькі як указанне меры ці паўнаты якасці, але не самой якасці, і варта разглядаць усе ўстойлівыя параўнанні як абсалютныя сінонімы ў адносінах адно да аднаго, а таксама ў адносінах да іншых выразаў са значэннем паўнаты якасці» [7, с. 161–162]. У той жа час шэраг даследчыкаў адзначае ўласцівасць АК, што адносяцца да аднаго кампаратыўна-асацыятыўнага поля, выражаць розную ступень суб'ектыўна-моўнага ўзмацнення прыкметы. Так, В. М. Агольцаў гаворыць пра розную ступень «эмацыянальнай напружанасці» сінанімічных АК [1, с. 142]. Розную ступень «вобразна-параўнальнай здольнасці» ўстойлівых параўнанняў, што разумеецца як рэлевантнасць і кагнітыўная магутнасць для пэўнага кампаратыўна-асацыятыўнага поля, адзначае М. І. Канюшкевіч [3, с. 57]. Спецыфіка рэалізацыі ступеней якасці ў вобразных параўнаннях разглядаецца ў даследаванні А. П. Разумавай [8]. Як падаецца, сама прырода АК як разнавіднасці параўнання вымагае наяўнасці пытання «наколькі высокі (худы, прыгожы і г. д.)?» і прадугледжвае пераменны, градуальны характар актуалізуемай прыкметы, а аб'ект-кампарат канкрэтызуе ступень праявы прыкметы, што выражана прыметнікам-асновай параўнання.

Існаванне градацыйнай прыкметы як плана зместу АК становіцца магчымым дзякуючы ўзаемадзеянню двух фактараў. Па-першае, у свядомасці носьбітаў мовы павінны суіснаваць устойлівыя ўяўленні пра тое, у якой ступені згаданай прыкметай валодае прадмет, што называецца словам – аб'ектам параўнання. У дачыненні да аб'екта-кампарата колькаснасць прыкметы выступае велічынёй анталогічнай, хоць і прапушчанай праз прызму суб'ектыўнага ўспрыняцця. «У залежнасці ад антрапацэнтрычных, культурных ці нават індывідуальных фактараў “гара” можа лічыцца “высокай” ці “невысокай”, “рака” – “шырокай” ці “нешырокай”, “жанчына” – “прыгожай” ці “непрыгожай”. Але гэта не мяняе таго факта, што анталогічная колькасць з'яўляецца непасрэднай маніфестацыяй свету» [9, с. 6]. Па-другое, прыкмета, пакладзеная ў аснову параўнання, павінна мець здольнасць да градацыі – здольнасць праяўляцца ў большай ці меншай ступені, з рознай інтэнсіўнасцю.

Інтэнсіўнасць наогул з'яўляецца функцыянальна-семантычнай катэгорыяй, у аснове

якой ляжыць паняцце градацыі колькасці і якасці ў шырокім разуменні [10, с. 7]. Інтэнсіўнасць можна разглядаць як колькасную меру ацэнкі якасці, як аб'ектыўную колькасную вызначанасць прыкметы (больш нормы – норма – менш нормы). Паводле назіранняў В. Д. Старычонка, інтэнсіўнасць служыць для адлюстравання градацыі ў ступені праяўлення прыкметы, дзеяння, якасці [11, с. 130]. Даючы колькасную ацэнку якому-небудзь аб'екту, мы ацэньваем яго і якасна, зыходзячы з паняццяў нормы, меры і ступені, уласцівых дадзенаму аб'екту ў сістэме эталонаў і стэрэатыпаў, што існуюць у грамадстве.

У аснове семантыкі АК ляжыць анамальная, адрозная ад агульнапрынятага стандарту праява прыкметы, і таму паняцце нормы ў гэтым кантэксце набывае асаблівую істотнасць і патрабуе падрабязнага разгляду. Агульнапрынятым можна лічыць разуменне нормы як колькасці прыкметы (ступені якасці), звычайнай для вызначанага класа аб'ектаў (у пэўнай сітуацыі) [12]. У той жа час у лінгвістычнай семантыцы існуе пазіцыя, згодна з якой «семантычны элемент ‘норма’ лічыцца невызначальным» [13, с. 478].

У дачыненні да АК, якія ў пэўнай меры з'яўляюцца сродкам выражэння суб'ектыўнага ўспрыняцця, норма не абсалютная, яе змест рухомы і размыты. Яшчэ Э. Сэпір вызначаў сітуацыі, калі нейтральная зона (норма) звязвае супрацьлеглыя паняцці (якасці) і размяшчаецца пасярэдзіне (*ні гарачы, ні халодны; ні добры, ні дрэнны* і г. д.) [14, с. 99]. Пачаткам адліку пры гэтым з'яўляецца «шкальны нуль» – кропка шкалы, якая сведчыць пра адсутнасць у элемента якой-небудзь якасці [12].

Пры градуіраванні АК, заснаваных на супрацьлеглых прыметах (напрыклад, *высокі як слуп / малы як гном ці прыгожы як анёл / непрыгожы як чорт*), нарматыўнай з'яўляецца адсутнасць выразнай праявы прыкметы (адпаведна, *ні высокі, ні малы; ні прыгожы, ні непрыгожы*). Норма будзе мець «дыз'юнктыўны характар» [14, с. 99] і ўказваць на сярэднестатыстычную выяўленасць прыкметы (напрыклад, *сярэдняга росту і звычайнай знешнасці*). Гэта, у прыватнасці, адзначае і С. М. Калеснікава, сцвярджаючы, што выраз «*звычайная* (=звычайная) *знешнасць*» выконвае функцыю нормы і мае квазінавуковы характар» [15, с. 11].

Як правіла, нарматыўная праява прыкметы не звязваецца выключна з адным колькасным значэннем, а знаходзіцца ў межах, акрэсленых максімальным і мінімальным паказчыкамі [16, с. 118]. Так, напрыклад, на шкале градацыі *вельмі худы – худы – ні худы, ні тоўсты – тоўсты – вельмі тоўсты* вобласць

«нармальнай» таўшчыні цела знаходзіцца паміж адзнакамі тоўсты і худы.

Важнай характэрнай рысай дадзенага градацыйнага моўнага раду з'яўляецца яго адкрытасць – адсутнасць верхняй і ніжняй мяжы праявы прыкметы «таўшчыня цела», што падкрэсліваецца прыслоўем *вельмі*, у семантыцы якога ўтрымліваецца ўказанне на высокую, але не гранічную ступень якасці. На негранічнасць дадзенай прыкметы ўказвае і немагчымасць спалучэння прыметніка *тоўсты* з прыслоўямі, якія абазначаюць гранічную ступень праявы прыкметы ў сучаснай беларускай мове (**зусім тоўсты*)¹. Гэта азначае, што вобласць адхілення ад нормы (*вельмі худы – вельмі тоўсты*) таксама не звязана з фіксаваным колькасным значэннем і можа быць аб'ектам градуіравання.

Варта адзначыць, што негранічнасць характэрна і для іншых прыметнікаў са значэннем 'знешняя характарыстыка чалавека': *прыгожы, зграбны* і інш. (Параўн. **зусім прыгожы, *зусім зграбны*). Між тым, названыя прыметнікі спалучаюцца з прыслоўем *вельмі*, якое вызначае высокую ступень праявы прыкметы безадносна мяжы: *вельмі прыгожы*. (Гэты факт, відавочна, з'явіўся падставай для згаданага вышэй пункта гледжання пра абсалютную сінанімію АК і словазлучэнняў тыпу *вельмі + Adj.*) У сувязі з гэтым цікава адзначыць, што гранічныя прыметнікі са значэннем знешніх характарыстык чалавека (*лысы, крывы*) характарызуюцца супрацьлеглымі асаблівасцямі спалучальнасці з прыслоўямі меры і ступені. Параўн.: **вельмі крывы, *вельмі лысы*, але: *зусім крывы, зусім лысы*.

Адкрытасць градацыйных радоў АК з негранічнымі прыкметамі ў аснове прадугледжвае існаванне мноства кампаратаў – аб'ектаў параўнання і заканамерна ставіць пытанне пра ўзаемасувязь выбранага кампарата і ступень інтэнсіўнасці актуалізаванай прыкметы. Разам з тым, даследаванне градацыйных аспектаў у семантыцы АК звязана з пэўнымі цяжкасцямі, якія абумоўлены спецыфікай семантычных катэгорый інтэнсіўнасці і ацэнкі. Так, І. І. Туранскі адзначае суб'ектыўны характар катэгорыі інтэнсіўнасці, прыводзячы ў якасці прыкладу абсалютна супрацьлеглыя варыянты, якія могуць даць два інфарманты падчас адказу на пытанне: «Што больш: *вялікі* ці *буйны*?» [10, с. 26]. Пагаджаючыся з даследчыкам у тым, што інтэнсіўнасць мае суб'ектыўны характар, тым не менш, трэба

адзначыць прынцыповую магчымасць вызначэння ступені інтэнсіўнасці прыкметы пры дапамозе лінгвістычнага эксперыменту, які дазваляе пераадолець суб'ектыўнасць індывідуальных адказаў інфармантаў за кошт выразнай частотнасці тых ці іншых адказаў, што, у сваю чаргу, сведчыць пра замацаванне пэўнай тэндэнцыі ў мове [18]. Варта падкрэсліць, што размова ідзе не пра аб'ектыўную інтэнсіўнасць прыкметы, а пра моўны эфект, які ствараецца за кошт семантычных уласцівасцей АК і які адлюстроўвае суб'ектыўнае адзінкавае ўспрыняццё прыкметы носьбітамі мовы.

Аналіз вынікаў шкаліравання 94 найбольш ужывальных АК са значэннем 'знешняя характарыстыка чалавека', якое праводзілася з удзелам 100 інфармантаў – носьбітаў беларускай мовы, паказаў наяўнасць аб'ектыўных унутрымоўных фактараў, якія ўплываюць на фарміраванне градацыйных адрозненняў паміж сінанімічнымі АК. Так, найменшай інтэнсіўнасцю валодаюць АК, дзе аб'ект-кампарат сувымерны з кампарантам (чалавекам) паводле канкрэтнай асновы параўнання (*высокі як баскетбаліст*); адпаведна гэтаму большая ступень інтэнсіўнасці характэрна для АК, дзе аб'ект-кампарат несувымерны з кампарантам паводле асновы параўнання (*высокі як вежа*). У дачыненні да АК, у аснову якіх пакладзена не параметрычная, а суб'ектыўна-ацэнная прыкмета, указаная асаблівасць праяўляецца як залежнасць ступені моўнай інтэнсіўнасці прыкметы ад матэрыяльнай выражанасці суадноснага з лексмай-кампаратам дэнатата: большай інтэнсіўнасцю вызначаецца прыкмета ў АК, дзе кампарат не суадносіцца з рэальным аб'ектам матэрыяльнага свету (*прыгожы як анёл; непрыгожы як пачвара; дужы як Геракл*). Найбольш набліжанай да нормы ў гэтым выпадку таксама з'яўляецца прыкмета, актуалізаваная пры дапамозе АК, дзе кампарат і кампарат належаць да адной дэнататыўнай сферы ('чалавек' – 'чалавек'): *прыгожы як кінаакцёр*.

АК з тэматычна аднароднымі лексэмамі-кампаратамі суадносна паводле ступені інтэнсіўнасці ў межах аднаго сегмента. Так, АК з асновай прыгожы, якія маюць у якасці кампарата найменні міфалагічных персанажаў (*як Бог, як анёл, як Апалон*), вызначаюцца высокай інтэнсіўнасцю прыкметы (размяшчаюцца на высокім узроўні градацыйнай шкалы), у той час як АК з кампаратамі – найменнямі прыродных з'яў (*як сонца, як зорка, як неба*) вызначаюцца сярэдняй інтэнсіўнасцю (размешчаны на сярэднім узроўні градацыйнай шкалы).

¹ Магчымасць спалучальнасці з прыслоўямі тыпу *зусім*, абсалютна як ўказанне на гранічнасць (немагчымасць далейшага наапаўнення) прыкметы, што выражаецца прыметнікам, адзначаецца Ю. Д. Апрасянам [17, с. 46].

Інтэнсіфікатарам і, адпаведна, дыферэнцыяльным фактарам пры тэматычнай тоеснасці лексем-кампаратаў у сінанімічных АК выступае наяўнасць у семантычнай структуры кампарата параметрычнай семы 'вялікі' / 'малы', якая можа быць не зафіксавана лексікаграфічна, але вызначаецца носьбітамі мовы ў якасці элемента псіхалагічна рэальнага значэння: *тоўсты як бегемот* (высокая інтэнсіўнасць) – *тоўсты як кабан* (сярэдня інтэнсіўнасць); *нязграбны як слон* (высокая інтэнсіўнасць) – *нязграбны як пінгвін* (сярэдня інтэнсіўнасць).

Наяўнасць «яскравай» канататыўнай семы (канататыўнай дамінанты) у семантыцы лексемы-кампарата, якая, як правіла, замацавана ў моўнай свядомасці носьбітаў мовы ў выглядзе ўстойлівай асацыяцыі, забяспечвае магчымасць «згортвання» АК у метафару з адпаведным значэннем: *прыгожы як Апалон, тоўсты як бочка, нязграбны як мядзведзь, зграбны як балерына*. Адметна, што дадзеныя АК былі аднесеныя інфармантамі да найвышэйшага градацыйнага ўзроўню інтэнсіўнасці прыкметы. Гэта дае магчымасць гаварыць, што наяўнасць у семантыцы лексемы-кампарата выразнай канататыўнай дамінанты, якая супадае з асновай параўнання, таксама з'яўляецца фактарам моўнай інтэнсіфікацыі прыкметы, выражанай АК. Прычым наяўнасць станоўчай ці адмоўнай ацэнкі ў канататыўным значэнні лексемы-кампарата не ўплывае на інтэнсіўнасць прыкметы, выражанай АК.

Такім чынам, складанасць АК як аб'екта семантычнага даследавання абумоўлена функцыянальнай дваістасцю дадзеных кампаратыўных адзінак. З аднаго боку, як і любое параўнанне, у маўленні АК выконвае гнасеалагічную функцыю, выражаючы веды пра некаторыя характарыстыкі кампаранта праз супастаўленне з аб'ектам-кампаратам. З другога боку, семантычную аснову АК складае анамальная, нестандартная для дадзенай культурна-моўнай супольнасці праява прыкметы – тое, што ўражвае, прыцягвае ўвагу сваёй незвычайнасцю, што абумоўлівае наяўнасць экспрэсіўнасці ў семантыцы АК. Пры гэтым АК з агульным прыметнікам-асновай і рознымі назоўнікамі-кампаратамі з'яўляюцца сінанімічнымі, але не тоеснымі: адрозненні паміж імі знаходзяцца не толькі ў галіне стылістыкі, але і ў галіне семантыкі, што праяўляецца ў неаднолькавай ступені суб'ектыўна-моўнага ўзмацнення прыкметы ў аснове параўнальнай канструкцыі. Сінанімічныя АК выступаюць у якасці сродку моўнай дыскрэтызацыі той часткі градацыйнай шкалы, якая выходзіць за межы нормы, градацыйныя адрозненні паміж

імі абумоўлены семантычнымі асаблівасцямі лексем-кампаратаў і маюць сістэмны характар.

ЛІТАРАТУРА

1. Огольцев, В. М. Устойчивые сравнения в системе русской фразеологии / В. М. Огольцев. – Л. : Изд-во Ленинградского университета, 1978. – 159 с.
2. Черемисина, М. И. Сравнительные конструкции русского языка / М. И. Черемисина. – Новосибирск: Изд-во «Наука», 1976. – 270 с.
3. Конюшкевич, М. И. Компаративно-ассоциативное поле как единица сопоставительного анализа / М. И. Конюшкевич // Антропоцентричний підхід у дослідженні мови : матеріал VII міжнар. Карських читань 13–14 травня 1998 р. – Ніжин – Гродно – Ніжин: «ТОВ Наука-Сервіс», 1998. – С. 55–59.
4. Лукьянова, Н. А. Экспрессивность как семантическая категория / Н. А. Лукьянова // Языковые категории в лексикологии и синтаксисе : сб. ст.; под ред. Н. А. Лукьяновой. – Новосибирск: Изд-во Новосиб. ун-та, 1991. – С. 3–23.
5. Жолковский, А. К. О семантическом синтаксисе / А. К. Жолковский, И. А. Мельчук // Проблемы кибернетики. – М., 1967. – С. 177–238.
6. Вежбицкая, А. Сравнение – градация – метафора / А. Вежбицкая // Теория метафоры: сборник / общ. ред. Н. Д. Арутюновой, М. А. Журиной. – М. : Прогресс, 1990. – С. 133–152.
7. Степанов, Ю. С. Французская стилистика / Ю. С. Степанов. – М., 1965. – 355 с.
8. Разумова, О. П. Градуальность признака и оценка в образных сравнениях (на материале русского и английского языков) : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.19 / О. П. Разумова; Минский гос. лингв. ун-т. – Минск, 1997. – 23 с.
9. Яхнов, Хельмут. Количественность как основная когнитивная и семантическая категория / Хельмут Яхнов // Количественность и градуальность в естественных языках / ред. А. Киклевич. – Мюнхен, 2001. – С. 11–19.
10. Туранский, И. И. Семантическая категория интенсивности в английском языке / И. И. Туранский. – М. : Высш. шк., 1990. – 173 с.
11. Старычонак, В. Д. Канатация і лексічнае значэнне / В. Д. Старычонак // Слово во времени и пространстве: сб. науч. ст. к 75-летию А. П. Грцу / отв. ред. Л. В. Чернышова. – Минск: БГПУ, 1999. – С. 127–130.
12. Шейгал, Е. И. Градация в лексической семантике: учеб. пособие к спецкурсу / Е. И. Шейгал. – Куйбышев : Куйбышев. гос. пед. ин-т., 1992. – 160 с.
13. Урысон, Е. В. Большой и маленький: шкала размера в русском языке / Е. В. Урысон // Логический анализ языка. Квантификативный аспект языка / отв. ред. Н. Д. Арутюнова. – М. : Индрик, 2005. – С. 477–494.
14. Sapir, E. Grading, A study in semantics / E. Sapir // Philosophy of science. – 1944. – Vol. 11, № 2. (Apr., 1944). – P. 93–116.
15. Колесникова, С. М. Категория градуальности в современном русском языке : автореф. дис. ... д-ра филол. наук : 10.02.01 / С. М. Колесникова ; Мос. пед. ун-т. – М., 1999. – 44 с.
16. Глазунова, О. И. Логика метафорических преобразований / О. И. Глазунова. – СПб., 2000. – 190 с.
17. Апресян, Ю. Д. Лексическая семантика / Ю. Д. Апресян // Избранные труды. – М. : Школа «Языки русской

культуры», изд. фирма «Восточная литература» РАН, 1995. – 472 с.

18. Салаўеў, П. Л. Структурна-семантычныя асаблівасці вобразных параўнанняў у сучасным беларускім маўленні: эксперыментальнае даследаванне / П. Л. Салаўеў // Весті БДПУ. Серія 1. – 2007. – № 2. – С. 76–80.

SUMMARY

The article discusses adjective comparative constructions (AC) with the structure Adj + comp. conj. + N (прыгожы як кветка / pretty as a flower), a number of issues connected with the specific use of AC in speech and their specific semantics is being discussed. Dual speech function of Acs is being emphasized: expression of knowledge about quality /

property and simultaneously speaker's subjective perception of quality / property. Problems of paradigmatic relations of comparative constructions with the common sign-basis (for example, высокі як вежа / tall as tower, высокі як слуп / tall as a pillar, высокі як баскетбаліст / tall as a basketball player). The article provides the analysis of the grading experiment; it is argued that ACs with the common adjective base and different nouns (comparison objects) are synonymous but not identical. Synonymous ACs act as a means of linguistic sampling of the part of the grading scale that goes beyond the norm; grading differences between them are due to the semantic features of the lexemes (comparison objects) and are systemic.

Паступіў у рэдакцыю 15.10.2014 г.